

Doordat ze bij de nieuwe proefvelddorser van Inagro de haspel vooruit en achteruit konden zetten en de haspelsnelheid perfect konden regelen, waren er geen zaadverliezen meer voor de haspel.

© INAGRO

RASSENKEUZE EN UITZAAI VAN WINTERKOOZAAZ

In de rassenproef van Inagro haalde het winterkoolzaad gemiddeld 5 ton/ha. In de praktijk kwam men gemiddeld aan 4,2 ton/ha. We geven meteen nog wat tips mee voor het volgende teeltseizoen. – *Alain Vandaele, Anne-Sophie Vandevoorde, Daniël Wittouck en Jonas Claeys, Inagro*

In 2018 werd door Inagro te Stalhille (lichte polder) en Schore (kustpolder) een rassenproef winterkoolzaad aangelegd met 15 rassen. De resultaten van de proef in Stalhille werden uiteindelijk niet opgenomen, omdat een aantasting van sclerotinia de opbrengst sterk deed dalen.

Teeltseizoen 2017-2018

De Vlaamse koolzaadvelden stonden er in het najaar 2017 zeer goed bij. Er kon doorgaans vlot en onder gunstige omstandigheden gezaaid worden tussen begin en midden september. Daarna volgde voldoende neerslag, zodat het koolzaad op de meeste percelen zeer mooi opkwam zonder al te veel slakken-schade. Door het koudere weer en de regen was er amper activiteit en bijgevolg ook schade van de aardvlooien. Op 2 percelen werden behoorlijk wat bladluizen waargenomen op de onderzijde van het koolzaadblad. Tijdens de regenachtige winterperiode zorgden op de percelen getrokken greppels voor voldoende afwatering. De late vorstprk van eind februari had invloed op een aantal rassen. De vorst zorgde voor nog wat extra afgestorven bladeren, terwijl er al veel zwak paars en geel blad

was ten gevolge van de overvloedige regen. Gezien het late voorjaar en de beperkte groei in maart was er dit jaar een blijvend probleem met duiven. Het was lang geleden dat er zoveel duivenafweer werd geplaatst in het koolzaad. Door de dunne gewasstand na de winter werd er doorgaans niet verkort en kon pas vanaf half maart de eerste bemesting

.....
**Koolzaad is structuur-
 bevorderend en laat toe
 resistente duist te bestrijden.**
 .....

toegediend worden. Daarna zorgden de gunstige groeiomstandigheden vanaf half april voor een sterke groeispurt. Ondanks de koudepiek laat in het voorjaar, waren de koolzaadglanskevers dit voorjaar toch vroeg en soms massaal aanwezig. In 2 dagen tijd werd op sommige percelen een toename van gemiddeld 7 tot 8 kevers per plant geteld. De bloei liet daarentegen wat op zich wachten. Die begon pas ten vroegste half

april, met overschrijding van de schade-drempel van de koolzaadglanskever en een hoog risico op veel schade tot gevolg. Bijgevolg werd geadviseerd om op die percelen te behandelen. Toch zagen we dit voorjaar schade van de koolzaadglanskever. Maar de slechte vruchtzetting op sommige percelen was niet alleen het gevolg van de glanskevers. Er werden geaborteerde bloemknoppen gezien die maar vaag geel waren en waardoor er dus geen hauwen zijn gevormd. In Wallonië en Frankrijk zocht men de oorzaak ook bij de extreem schommelende temperaturen half en eind april. Toen nam men verschillen tussen dag- en nachttemperatuur waar van meer dan 20 °C. De bodem was nog koud en het wortelstelsel kon niet aan de vraag van de jonge, snelgroeiende plantenweefsels voldoen, waardoor de bloemknoppen afstierven. Ondanks het mooie en droge voorjaar was er toch hier en daar aantasting door schimmelziekten (*sclerotinia*, *alternaria*). Doorgaans valt de oogst van het koolzaad tussen de oogst van de wintergerst en de wintertarwe. Op dat moment is het koolzaad voldoende afgerijpt. De oogst situeerde zich tussen 15 en 30 juli. Door het goede oogstweer was het niet moei-

lijkt om te oogsten met een vochtgehalte beneden de 9%. Het oogsten verliep vlot doordat er weinig of geen legering was. De opbrengst haalde nergens 5 ton/ha. Op praktijkvelden haalde men gemiddeld 4,2 ton/ha. De prijs lag rond 360 euro/ton.

Resultaten rassenonderzoek

In de proef werden 15 rassen opgevolgd. Tabel 1 geeft een overzicht. Er werd gezaaid aan 45 zaden/m². Na de winter werden gemiddeld 16 planten per m² geteld. De proef werd behandeld tegen onkruiden, bladluizen en twee maal tegen slakken. Op 23 juli werd geoogst onder gunstige omstandigheden. Dit gebeurde voor het eerst met een nieuwe proefveld-dorser, uitgerust met 2 kantmessen. Met deze machine kon men perfect oogsten, omdat men de haspel vooruit en achteruit kan zetten en de haspelsnelheid perfect regelen. Er waren geen zaadverliezen meer voor de haspel. Zo lagen de bekomen zaadopbrengsten een stukje hoger dan op praktijkvelden.

Het volledige overzicht van de opbrengsten wordt weergegeven in tabel 1. Architect haalde de hoogste zaadopbrengst met 111,6%, gevolgd door DK Extime (108,6%), DK Exception (107,8%), DK Expansion (107,3%) en DK Exclamation (106,7%). De rassen DK Exlibris (102,6%), Cristiano KWS (102,5%) en Alabama (101,7%) behaalden eveneens goede resultaten. Net onder het gemiddelde scoorden Acapulco (99,7%) en Dalton (99,3%). Bij deze resultaten hoort de kanttkening dat ze gebaseerd zijn op één proefplaats in de kustpolder tijdens het groeiseizoen 2017-2018, en dus eigen zijn aan de groei- en klimaatomstandigheden van het betreffende jaar. Bij de rassenkeuze is het niet aangewezen zich enkel te laten leiden door deze cijfers. Beoordeel het opbrengstvermogen van een ras best op basis van resultaten over meerdere proefplaatsen en proefjaren, bij voorkeur minstens drie proefjaren. Tabel 1 toont ook enkele resultaten van vorige jaren. Het uitgebreide artikel van het Landbouwcentrum Granen (LCG) gaat voor sommige rassen tot 7 jaar terug. Resultaten uit het verleden leren dat het opbrengstpotentieel van rassen kan wisselen in functie van het perceel en het jaar. Soms zijn zowel de perceelverschillen als de jaarverschillen zeer groot.

Uitzaai dit najaar

In het ideale geval zaai je tussen 1 en 25 september. Later gezaaid koolzaad gaat klein de winter in, waardoor het nog

Tabel 1 Zaadopbrengst, rangschikking van de rassen naar dalende gemiddelde productiviteit - Bron: Rassenproeven winterkoolzaad Inagro, meerdere proefjaren

Ras	Mandataris/verdelers	Opbrengst 2018 (kg/ha) ¹	Opbrengst 2018 (%) ²	Opbrengst 2017 (%) ³	Opbrengst 2016 (%) ⁴
Architect	Limagrain	5468	111,6	101,5	
DK Extime	Monsanto	5318	108,6		
DK Exception	Monsanto	5279	107,8	111,7	98,1
DK Expansion	Monsanto	5253	107,3	101,3	110,9
DK Exclamation	Monsanto	5225	106,7		
DK Exlibris	Monsanto	5023	102,6		
Cristiano KWS	Aveve	5020	102,5		
Alabama	Limagrain	4983	101,7	105,9	100,3
Acapulco	Limagrain	4881	99,7		
Dalton	Limagrain	4861	99,3	101,7	114,9
KWS 9	Aveve	4814	98,3		
Hertz	Jorion-Philip seeds	4812	98,3		102,6
Memori CS	Caussade semences (Fr)	4715	96,3		
Dariot	DSV (Den)	4708	96,1		
Harpege	KWS Momont (Fr)	4601	93,9	97,3	
Gemiddelde		4997			

¹ Opbrengst bij 9% vocht en 2,5% aftrek onzuiverheden
² 100 = 4898 kg/ha = gemiddelde van Alabama en Hertz
³ 100 = 5305 kg/ha = gemiddelde van Alabama, Allicante, Architect, Bender, Dalton, Diffusion, DK Exalte, DK Exception, DK Expansion, Harpege en INV1010
⁴ 100 = 4607 kg/ha = gemiddelde van Alabama, Arizona, Bender, Dalton, Diffusion, DK Exalte, DK Excellium, DK Exception, DK Exentiel, DK Explicit, DK Exquisite, DK Expansion en Harpege

meer last heeft van natte perioden en kwetsbaarder is voor duiven. Te vroege zaai kan er voor zorgen dat het gewas te weelderig de winter ingaat, waardoor het gevoeliger is voor vorst. In de zware gronden is regen na zaai bevorderlijk om een goede opkomst te bekomen. Bij een trage, onregelmatige opkomst en warm, droog weer, is het moeilijker om de strijd tegen eventuele slakken en aardvlooien aan te gaan. Zaaïen kan met een schuifrad- of pneumatische zaaimachine, maar niet met een nokkenradtype. In lichtere gronden zaait men soms koolzaad op dezelfde manier als een groenbedekker, met een elektrische zaadverdelers op de cultivator.

Let bij de rassenkeuze naast de potentiële zaadopbrengsten vooral op de legergevoeligheid. Legering kan zorgen voor opbrengstverliezen. Bovendien moeten rassen die minder legergevoelig zijn doorgaans niet verstevigd worden. Toediening van mengmest voor de zaai is interessant omdat dat meestal een goede najaarsgroei oplevert. Bovendien is er door de najaarstoediening voldoende NPK aanwezig, zodat het koolzaad tijdig kan hergroeien in het voorjaar. Dit levert niet enkel een groeivoorsprong op, maar zorgt meestal voor betere zaadopbrengsten. ■

EEN TEELT VOOR JOU?

Koolzaad in de teeltrotatie heeft meerdere voordelen. Door zijn diepe beworteling is dit gewas structuurbevorderend. Op natte percelen kan dit het daaropvolgende jaar voor een betere afwatering zorgen, met een hogere opbrengst in de volgteelt. Daarnaast is het zeer goed mogelijk om in koolzaad resistente duist aan te pakken. Tevens blijft het een

lagekostenteelt op het gebied van ziekte- en insectenbestrijding. Wens je meer info over deze teelt, dan kan je onze startergids voor de teelt van koolzaad vinden op www.lcg.be. Voor meer info over winterkoolzaad: www.lcg.be en www.appo.be.